

סיפור יציאת מצריים

שמות פרק יג פסוק ח
והגדת לבנך ביום ההוא לאמר בעבור זה עשה יקוק לי בצאתי ממצרים:

משנה מסכת ברכות פרק א משנה ה
מזכירין יציאת מצרים בלילות אמר ר' אלעזר בן עזריה הרי אני כבן שבעים שנה ולא זכיתי שתאמר יציאת מצרים בלילות עד שדרשה בן זומא שנא' (דברים טז) למען תזכור את יום צאתך מארץ מצרים כל ימי חיך ימי חיך הימים כל ימי חיך הלילות וחכ"א ימי חיך העולם הזה כל ימי חיך להביא לימות המשיח:

רמב"ם הלכות קריאת שמע פרק א הלכה ג
אף על פי שאין מצות יציאת נהגת בלילה קוראין אותה בלילה מפני שיש בה זכרון יציאת מצרים ומצוה להזכיר יציאת מצרים ביום ובלילה שנאמר למען תזכור את יום צאתך מארץ מצרים כל ימי חיך, וקריאת שלש פרשיות אלו על סדר זה היא הנקראת קריאת שמע.

מנחת חינוך מצוה כא אות א
והנה לכאורה צ"ע על הר"מ דמונה המצוה לספר בליל ט"ו מאי מעליותא דליל זה מכל הלילות הא מצוה להזכיר יצ"מ בכל יום ובכל לילה ע' ברכות י"ב מזכירין יצ"מ בלילות אף דלכאורה חכמים פליגי מ"מ רוב הפוסקים והר"מ מכללם פסקו כבן זומא דמצוה להזכיר יציאת מצריים ביום ובלילה שנאמר למען תזכור את יום צאתך מארץ מצרים כל ימי חיך ע"ש... אפשר לומר דתמיד די בהרהור דכתיב תזכור עיין במגלה וכאן דכתיב והגדת צריך הגדה בפה זז אינו... שאינו יוצא ידי חובה בהרהור ולומר דבכל יום די בהזכרת יצ"מ לחוד בלא סיפור וכאן צריך סיפור הנסים ונפלאות שעשה עמו השי"ת.... אפשר לומר דתמיד המצוה להזכיר בפני עצמו ולא להגיד לבנו וכאן המצוה לספר לבנו אבל אם אין עמו אחר המצוה להזכיר בעצמו שוה לשאר הלילות.

מנחת חינוך	גר"ח
להגיד לארחים	1- שאלה ותשובה, 2- להתחיל בגנות והשתלשלות עד הגאולה, 3- דרך טעמי המצוות
זכירה +	יחס ביניהם
מי שמלמד לומד יותר טוב	למה?

חידושי הגר"ח פסחים פרק י סימן מ- במצות והגדת לבנך
הנה בכל לילה יש מצוה של זכירת יציאת מצרים, וא"כ מה נתוסף בליל פסח במצות סיפור יציאת מצרים שאין בזכירה של כל השנה. ונראה לומר, שיש ג' חילוקים בין המצוה של זכירת יציאת מצרים להמצוה של סיפור יציאת מצרים: א) לקיים מצות זכירה אין צריך אלא להזכיר לעצמו יצ"מ, אבל בסיפור יציאת מצרים המצוה היא לספר לאחר דרך שאלה ותשובה כדכתיב "והיה כי ישאלך בנך וגו' ואמרת אליו" וכדכתיב "והגדת לבנך וגו'". ובהגדה הבן שואל מה נשתנה והאב משיב עבדים היינו, וההלכה היא שאפילו אם אחד לבדו צריך לשאול לעצמו ולומר עבדים היינו כדרך סיפור לאחר. ב) בסיפור צריך לספר כל ההשתלשלות, וצריך להתחיל בגנות ולסיים בשבח, ולקיים מצות זכירה סגי בזכירת יציאת מצרים לחוד. ג) מצוה לספר טעמי המצוות של אותו הלילה, כמ"ש במשנה (פסחים קטז ע"א) רבן גמליאל היה אומר כל שלא

אמר שלשה דברים אלו בפסח לא יצא ידי חובתו, ואלו הן פסח מצה ומרור, פסח על שום מה וכו' מצה על שום וכו' מרור על שום וכו'.

וג' ענינים אלו מפורשים ברמב"ם פ"ז מהל' חו"מ, דבהל' א' כתב מצות עשה של תורה לספר בנסים ונפלאות שנעשו לאבותינו במצרים בליל ט"ו בניסן שנאמר זכור וגו', ומנין שביליל ט"ו ת"ל והגדת לבנך וגו'. ועוד כתב שם (בהל' ב') מצוה להודיע לבנים ואפילו לא שאלו שנאמר והגדת לבנך, לפי דעתו של בן אביו מלמדו, כיצד אם הוא קטן או טפש וכו', ואם היה הבן גדול וחכם וכו', וצריך לעשות שינוי בלילה הזה כדי שיראו הבנים וישאלו ויאמרו מה נשתנה וכו', אין לו בן אשתו שואלתו וכו', היה לבדו שואל לעצמו. ועוד כתב שם (בהל' ד') וצריך להתחיל בגנות ולסיים בשבח, כיצד מתחיל ומספר שבתחלה היו אבותינו בימי תרח ומלפניו כופרים וטועין אחר ההבל, וכו' ומסיים בדת האמת שקרבנו המקום לו והבדילנו מהאומות וקרבנו ליחודו, וכן מתחיל ומודיע שעבדים היינו לפרעה במצרים וכל הרעה שגמלנו, ומסיים בנסים ובנפלאות שנעשו לנו. ועוד כתב שם (בהל' ה') כל מי שלא אמר שלשה דברים אלו בליל חמשה עשר לא יצא ידי חובתו וכו'. ומסיים הרמב"ם: ודברים האלו כולן נקראין הגדה, עכ"ל. חזינן להדיא שכל ג' חילוקים אלו כולן נקראין הגדה ונכללין בהמצוה של "והגדת לבנך" בהמצוה של סיפור, וכיון שמצות צריכות כוונה צריכין לכיין לצאת המצוה בג' דברים אלו. [א"ה, ע"ע בעמק ברכה בענין הגדה אות א'].

שיעורים לזכר אבא מרי חלק א שיעור א

חובת זכירה אינה מטילה על האדם חיוב אמירת שבח והודאה, ומצות סיפור מחייבתו לא רק לספר את הנפלאות והנסים שעשה לנו, אלא גם לשבח ולהודות - "לפיכך אנחנו חייבים להודות ולהלל וכו'", וזהו יסודה של חובת הלל בלילי פסחים.

ספר המצוות לרמב"ם מצות עשה קנז

והמצוה הקנ"ז היא שצונו לספר ביציאת מצרים בליל חמשה עשר בניסן בתחלת הלילה כפי צחות לשון המספר. וכל מה שיוסיף במאמר ויאריך הדברים בהגדלת מה שעשה לנו השם ומה שעשו עמנו המצרים מעול וחמס ואיך לקח השם נקמתנו מהם ובהודות לו ית' על מה שגמלנו מחסדיו יהיה יותר טוב. כמו שאמרו (הגש"פ) כל המאריך לספר ביציאת מצרים הרי זה משובח.

ברכה על סיפור יציאת מצריים

מנחת חינוך		גר"ח
להגיד לארחים	סיפור VS זכירה	1- שאלה ותשובה, 2- להתחיל בגנות והשתלשלות עד הגאולה, 3- דרך טעמי המצוות
זכירה +	יחס ביניהם	
מי שמלמד לומד יותר טוב	למה?	Reprocessing and recompiling you're relationship to Hashem and chiyuv mitzvot
מאירי- ברכת ק"ש, ר ירוחם- קידוש (זכר ליציאת מצריים),	ברכה	ש"הל- "אשר גאלנו" - בסוף

בית הבחירה למאירי מסכת ברכות דף יב עמוד ב
והזכרת יציאת מצרים בלילי הפסח בהגדה יש מי שמזהיר שלא לברך עליה לפניה ואף על פי שיש ברכה לאחריה שהרי
אפשר לו לסמוך על אמת ואמונה שכבר ברך וחתם בה גאל ישראל ואף על פי שאין הטעם ברור מ"מ המנהג כך הוא
אלא שיש חולקים ומברכים:

רבינו ירוחם - תולדות אדם וחווה נתיב ה חלק ד
החלק הרביעי. אין מברכין על קריאת ההגדה כמו במגלה אף על פי שהיא מצוה שנא' למען תזכור וגומר וכתב רבי' פרץ
לפי שכבר אמרו בקדוש זכר ליציאת מצרים.

ספר שבולי הלקט סדר פסח סימן ריח
וכתב אחי ר' בנימין נר"ו הרי כאן ארבעה ברכות כנגד ארבעה פסוקין הכתובים במצות ההגדה. ומצות הגדה היא מצות
עשה והיתה טעונה ברכה אלא שנפטרת בקריאת שמע והרי קריאת שמע טעונה ברכה לפניה ולאחריה ומתוך חיבתה
רמזו עליה אלו ארבעה ברכות ואין טעונו הזכרה ומלכות, או יש לומר מה שאומרים בסוף אשר גאלנו היא ברכת ההגדה
שהרי יש בה הזכרת מצוה ומרור ופסח ובזמן הבית היה מקדימין ואומרין והגיענו הלילה הזה לאכול בו פסח מצוה
ומרורים והרי יש בה תשובה לכל השאלות ועל כן פותחין בה בברוך וחותרמין בברוך לפי שהיא מטבע ארוך. ולמה קבעוה
בסוף ההגדה לפי שרוצין לדרוש כמה דרשות בענין ההגדה ואם היה מברך תחלה אשר גאלנו לא היה חוזר למפרע
ודורש אל השעבוד:

מהרל- גבורות השם סו
ואם תאמר למה אין מברכין על הגדה שהרי מצוה לספר ביציאת מצרים והיה לנו לברך על המצוה זאת, ויראה כיון
דעיקר הדבר הוא מחשבת הלב דצריך להבין מה שאמר ואם לא כן לא הוי מידי, וכיון שהעיקר הוא בלב לא שייך ברכה
אלא במצוה שעיקר שלה במעשה, ומברך אשר קדשנו כי המעשה הוא עיקר ולפיכך אין מברכין על הגדה, ובתלמוד
תורה אנו מברכין לעסוק בדברי תורה שכל עסק שיש בו בתלמוד תורה הוא המצוה אף על גב שאינו מבין מה שאמר רק
שגורס כך ואינו מבין הוי נמי מצוה לכן הברכה לעסוק בדברי תורה, וכן אנו מברכין על מקרא מגילה ולקרא את הלל
שהקריאה הוא עיקר בין שיבין או שלא יבין, שכך תקנו חכמים לקרא את הלל ולקרא את המגילה ואפילו אינו מבין
ולפיכך שם יש ברכה. והרשב"א ז"ל תירץ דכיון שאין שעור לדבר דאפילו אמר דבר אחד מספור יציאת מצרים סגי לכך
לא תקנו ברכה על זה. ואין זה דבר מספיק דמה בכך שיוצא בספור אחד וכי בשביל כך לא יברך אלא כמו שאמרנו דלא
סגי אלא אם כן מבין הדברים אשר יספר.

שפת אמת ויקרא פסח שנה תרמ
...ומה שאין מברכין ברכת המצות על סיפור יצ"מ. י"ל שהוא דבר המוטל עלינו בעצמנו גם אם לא היינו מצווין על זאת.
ולא שייך על זה ברכה. כדאיתא עבדא דמפיק ליה מארי' לחירות ויהיב לי' כספא ודהבא אית לי' לשבחה כו':

מה נשתנה

תלמוד בבלי מסכת פסחים קטז עמוד א
משנה. מזגו לו כוס שני, וכאן הבן שואל אביו. ואם אין דעת בבן אביו מלמדו: מה נשתנה הלילה הזה מכל הלילות.. ולפי
דעתו של בן, אביו מלמדו. מתחיל בגנות ומסיים בשבח, ודורש מארמי אובד אבי עד שיגמור כל הפרשה כולה.
גמרא. תנו רבנן: חכם בנו - שואלו, ואם אינו חכם - אשתו שואלתו. ואם לאו - הוא שואל לעצמו. ואפילו שני תלמידי
חכמים שיודעין בהלכות הפסח - שואלין זה לזה. מה נשתנה הלילה הזה מכל הלילות שבכל הלילות אנו מטבילין פעם
אחת, הלילה הזה שתי פעמים....

רמב"ם הלכות חמץ ומצה פרק ז

הלכה א- מצות עשה של תורה לספר בנסים ונפלאות שנעשו לאבותינו במצרים בליל חמשה עשר בניסן שנאמר +שמות י"ג+ זכור את היום הזה אשר יצאתם ממצרים כמו שנאמר +שמות כ'+ זכור את יום השבת, ומנין שבליל חמשה עשר תלמוד לומר והגדת לבנך ביום ההוא לאמר בעבור זה בשעה שיש מצה ומרור מונחים לפניך. ואף על פי שאין לו בן, אפילו חכמים גדולים חייבים לספר ביציאת מצרים וכל המאריך בדברים שאירעו ושהיו הרי זה משובח. הלכה ב- מצוה להודיע לבנים ואפילו לא שאלו שנאמר והגדת לבנך, לפי דעתו של בן אביו מלמדו, כיצד אם היה קטן או טיפש אומר לו בני כולנו היינו עבדים כמו שפחה זו או כמו עבד זה במצרים ובלילה הזו פדה אותנו הקדוש ברוך הוא ויוציאנו לחירות, ואם היה הבן גדול וחכם מודיעו מה שאירע לנו במצרים ונסים שנעשו לנו ע"י משה רבינו הכל לפי דעתו של בן.

הלכה ג- וצריך לעשות שינוי בלילה הזה כדי שיראו הבנים וישאלו ויאמרו מה נשתנה הלילה הזה מכל הלילות עד שישב להם ויאמר להם כך וכך אירע וכך וכך היה. וכיצד משנה מחלק להם קליות ואגוזים ועוקרים השולחן מלפניהם קודם שיאכלו וחוטפין מצה זה מיד זה וכיוצא בדברים האלו, אין לו בן אשתו שואלתו, אין לו אשה שואלין זה את זה מה נשתנה הלילה הזה, ואפילו היו כולן חכמים, היה לבדו שואל לעצמו מה נשתנה הלילה הזה. +/השגת הראב"ד/ חוטפין מצה. א"א פירוש אחר ממהרין לאכול כדי שלא ישנו. +

הלכה ד- וצריך להתחיל בגנות ולסיים בשבח, כיצד מתחיל ומספר שבתחלה היו אבותינו בימי תרח ומלפניו כופרים וטועין אחר ההבל ורודפין אחר ע"ז, ומסיים בדת האמת שקרבנו המקום לו והבדילנו מן התועים וקרבתנו ליחודו, וכן מתחיל ומודיע שעבדים היינו לפרעה במצרים וכל הרעה שגמלנו ומסיים בנסים ונפלאות שנעשו לנו ובחירותנו, והוא שידרוש +דברים כ'+ מארמי אובד אבי עד שיגמור כל הפרשה, וכל המוסיף ומאריך בדרש פרשה זו הרי זה משובח. הלכה ה- כל מי שלא אמר שלשה דברים אלו בליל חמשה עשר לא יצא ידי חובתו ואלו הן, פסח מצה ומרור, פסח על שם שפסח המקום ב"ה על בתי אבותינו במצרים שנאמר +שמות י"ב+ ואמרתם זבח פסח הוא לה' וגו', מרורים על שם שמררו המצרים את חיי אבותינו במצרים, מצה על שם שנגאלו, ודברים האלו כולן הן הנקראין הגדה. הלכה ו- בכל דור ודור חייב אדם להראות את עצמו כאילו הוא בעצמו יצא עתה משעבוד מצרים שנאמר +דברים ו'+ ואתנו הוציא משם וגו', ועל דבר זה צוה הקדוש ברוך הוא בתורה +דברים ה'+ וזכרת כי עבד היית כלומר כאילו אתה בעצמך היית עבד ויצאת לחירות ונפדית.

הלכה ז- לפיכך כשסועד אדם בלילה הזה צריך לאכול ולשתות והוא מיסב דרך חירות, וכל אחד ואחד בין אנשים בין נשים חייב לשתות בלילה הזה ארבעה כוסות של יין, אין פוחתין מהם, ואפילו עני המתפרנס מן הצדקה לא יפחתו לו מארבעה כוסות, שיעור כל כוס מהן רביעית.

מנחת חינוך	גר"ח	
להגיד לארחים	סיפור VS זכירה	1- שאלה ותשובה, 2- להתחיל בגנות והשתלשלות עד הגאולה, 3- דרך טעמי המצוות
זכירה +	יחס ביניהם	
מי שמלמד לומד יותר טוב	למה?	Reprocessing and recompiling your relationship to Hashem and chiyuv mitzvot
מאירי- ברכת ק"ש, ר ירוחם- קידוש (זכר ליציאת מצריים),	ברכה	ש"הל- "אשר גאלנו" - בסוף